

een **vol engagement** verwacht om deel te nemen aan het proces. Ook het voorgenomen en gevoerde vooroverleg is trouwens een aspect om te omschrijven in de **procesnota**. Er is in eerste plaats behoefte aan een **afgestemde Vlaamse stem** in het lokale proces (waarbij soms een coördinatierol voor Ruimte Vlaanderen wordt genoemd).

De lokale ambtenaren stellen in vraag of de **capaciteit bij de dienst Mer** wel voldoende is om bij alle planMER-plichtige RUP's structureel deel te nemen aan het planteam. Deelname moet immers echt 'samenwerken' zijn. Hierbij moet opgemerkt worden dat de rol van de dienst Mer in het planteam in het decreet in functie van de effectrapportage wordt omschreven. Dit impliceert niet noodzakelijk deelname aan elke bijeenkomst van het planteam. In de handleiding moet duidelijk zijn wat van de dienst Mer verwacht kan worden.

De lokale ambtenaren zien vooral een aanwezigheid van collega-**ambtenaren binnen de gemeente vanuit bepaalde specialismen**, naargelang het type RUP, als belangrijk. Maar allicht alleen op bepaalde momenten in het proces (de samenstelling moet kunnen **evoluëren**, dit is een aspect om te omschrijven in de procesnota, zonder ze met naam en toenaam te hoeven benoemen). Het formeel verankeren van de samenstelling van het planteam kan leiden tot meer (structureel) **engagement** van collega-ambtenaren en daardoor **bredere gedragenheid** van het planinitiatief binnen de gemeente (waardoor ook meer doorwerking in de andere sectoren, naar uitvoering toe, enz.).

Op de vraag of je een **milieu-ambtenaar** structureel betreft in het planteam, zijn de meningen verdeeld. De deskundigheid van de milieu-ambtenaar situeert zich eerder op het vlak van vergunningen. Voor MER-deskundigheid doen gemeenten vaker beroep op een studiebureau.

De lokale ambtenaren hebben vragen bij de stelling (volgens de memorie van toelichting) dat het planteam **ambtelijk** samengesteld moet zijn. Structurele betrokkenheid van de **schepen** in het denk- en planvormingsproces is juist erg belangrijk. Vooral de kleinere gemeenten voelen dit aan. In steden en bij de provincies is de afstand tussen het (sterk uitgebouwd) ambtelijk apparaat en de politiek duidelijk groter. Zij zijn er wel voorstander van dat de procesnota afspraken bevat over de **samenwerking** met het lokale beleid. De piste om ook **private ontwikkelaars** toe te laten tot het planteam zien sommige lokale ambtenaren als meerwaarde (in functie van realisatiegerichtheid RUP), de meesten zijn het concept niet genegen wegens het spelen van eigenbelang en het risico van voorkennis. Misschien kan een huishoudelijk reglement (cfr GECORO) hieraan tegemoet komen, wordt gesuggereerd. Anderen stellen dat het betrekken van private ontwikkelaars ook kan naast de planteamwerking, zoals er bv. met Vlaamse instanties een vooroverleg plaatsvindt. In principe is het logisch dat het ambtenaren zijn die het plan voorbereiden voor de politieke besluitvorming en in het proces met de betrokken ambtelijke en niet-ambtelijke partners afstemmen. Het decreet biedt ruimte voor een **weloverwogen** afwijking van dit principe. Van de handleiding worden **concrete aanbevelingen** verwacht inzake de samenstelling van het planteam.

Inzake de participatie

De eerste participatieronde is gericht op '**kennis en input vergaren**'. Daarbij hoort ook een **algemene kennisgeving** (bijvoorbeeld brieven naar bewoners), zodat iedereen op de hoogte kan zijn. De doelstelling is anders dan die van het tweede openbaar onderzoek dat gaat over het indienen van bezwaren. Aan deze vergaring is geen 'individuele behandeling' van elk ingediend punt verbonden. Een samenvattende **terugkoppeling** in een verslag is in het kader van motiveringsverplichtingen nodig. Het **verslag** werkt door in de scopingnota. Het is belangrijk dat de handleiding houvast geeft over hoe een **beraadslaging** over de ingediende reacties dient te gebeuren (neutraal door studiebureau? politiek getoetst?). Er bestaat door het

vroeg gekend zijn van fricties en problemen volgens de lokale ambtenaren meer kans dat het beleid niet met een RUP durft door te gaan.

In de praktijk is puur informeren niet genoeg in functie van het creëren van draagvlak. Er moet gelegenheid zijn voor **interactie**, maar liefst niet in een grote zaal (kans op verbaal aanvallen van de spreker), wel bijvoorbeeld in een meer informeel infomarktconcept, een georganiseerde wandeling door het gebied met een vragenlijst of een workshopconcept. Maar ook dan blijven participanten vaak ontevreden, ze verwachten dat participeren mee beslissen is. In de feiten kan men ervoor kiezen de participatie heel minimaal op te vatten.

Voor RUP's die veel verandering en daardoor reactie te weeg kunnen brengen, kan het aangewezen zijn een **communicatie-expert** aan te stellen. Eigenlijk begint bij planprocessen het participatieve traject al voor de startnota, en leidt het mee tot het nemen van de planoptie.

Te veel transparantie en communicatie heeft ook **nadelen**: bv. het nog snel indienen van vergunningsaanvragen bij het realiseren van een bouwstop via een RUP. Het voorzien dat een RUP vanaf startnota al een **weigeringsgrond** kan zijn voor een vergunning kan in die zin nuttig zijn. De handleiding moet ook juridische handvaten voorzien over hoe een vergunning op basis van argumenten van de goede ruimtelijke ordening en de beleidsmatige intenties van een startnota al kan geweigerd worden.

Van de handleiding worden **concrete aanbevelingen** verwacht inzake de aanpak van de participatie.

Andere suggesties voor de handleiding

De handleiding moet een **houvast, naslagwerk en inspiratiebron** worden. Een draaiboek met **voorbeeldtrajecten** naargelang type plannen. Geen richtlijn waaraan voldaan moet worden om de toets bij de raad van state te doorstaan, wel een hulpmiddel. Of de nieuwe procedure leidt tot een **robuuster** plan zal blijken uit eerste rechtspraak, de lokale ambtenaren hebben veelal bedenkingen bij het effect van het te veel openbaar maken van documenten en het heel erg openlaten van de modaliteiten van de procedure. Er zijn bijvoorbeeld vragen bij het ontbreken van een goedkeuring van de scopingsnota. Er is inderdaad geen verplichting tot formele goedkeuring volgens de VCRO, wat het sneller zetten van deze stap mogelijk maakt. In het algemeen moet de handleiding groeien op basis van getrokken lessen uit **uitspraken** van de Raad van State.

Essentieel is dat de handleiding een duidelijk **stappenplan** bevat (vertrekkend vanuit onderscheid niet-planMER-plichtige en planMER-plichtige), met termijnen en aandachtspunten per stap, inclusief bruikbare sjablonen. Zo'n houvast is nodig om te kunnen omschakelen naar de nieuwe procedure. Ook zouden tips nuttig zijn die de procedure, als het vanuit de omstandigheden kan, **zo snel mogelijk** kunnen doen verlopen, bv. de scopingsnota die tegelijk kan dienen als voorontwerp (met name als er geen bijkomende onderzoeken moeten gebeuren), of bv. belangrijk om in functie van gemeenteraadszittingen te plannen. Hoe concreter uitgewerkt de startnota, hoe minder bijkomende onderzoeken zullen gevraagd worden. Er is toch een aanvoelen dat de procedure sterk op maat van plan-MER-plichtige RUP's is ontworpen en wel degelijk een aanmerkelijke (ook financiële en administratieve) **verzwaring/verlenging** is voor de gangbare gemeentelijke RUP's. Als dat niet zo is, moet de handleiding dat duidelijk ontcrachten.

Belangrijk is dat de **procesnota** geen formeel, en dus mee aanvechtbaar, onderdeel vormt van het RUP. Als zo'n nota op de website staat, gaat hier ongetwijfeld veel reactie op komen. Dat is de keerzijde van transparantie. Het moet duidelijk zijn dat dit een **document** is met louter toelichtende waarde waarop geen inspraak mogelijk is. Het kan zelfs aangewezen zijn te werken met een onderscheid tussen een interne en een

publieke versie van de procesnota. Daarbij wordt de publieke versie zo sec mogelijk gehouden over de te zetten stappen, de interne gaat dieper in op wie wanneer waarom betrekken (kan gevoelig zijn en reactie opwekken) en neemt zelfs de verslagen op.

Het zou handig zijn als de handleiding inzicht kon verschaffen in de manier waarop **alternatieven** moeten onderzocht worden. Ook in de wijze waarop de **kwaliteitsbeoordeling** van een milieueffectenonderzoek gebeurt door de dienst Mer. Wat is minimale info vereist in een merscreening? Wat zijn de belangrijkste criteria voor de beoordeling tot planMER-plicht? Een inschatting op voorhand is erg nuttig om te formuleren in het bestek over welke expertise een studiebureau moet beschikken. Aan de andere kant blijven de effectenbeoordelingen steeds **open** doorheen het proces en kan het zijn dat op basis van nieuwe inzichten (vanuit plenaire, vanuit openbaar onderzoek) moet teruggegrepen worden naar een bijsturing/aanvulling in een eerdere stap. Een **gepaste advisering vanwege de dienst Mer** is een belangrijke houvast om mee verder te kunnen.

De handleiding bevat best ook **richtlijnen voor de GECORO's** over wat hun rol is en wat van hun advies verwacht wordt. GECORO-zittingen zouden zo meer gefocust op hun opdracht kunnen verlopen. Het moet tevens duidelijk zijn dat ze zich kunnen laten bijstaan door **experten inzake milieu** (binnen gemeente of via studiebureau) om bezwaren te behandelen. Het decretaal toevoegen van een deskundige inzake milieu is af te wegen.

Het is nuttig dat de handleiding een richtlijn bevat inzake het omgaan met **ongunstige adviezen** van adviesinstanties via de schriftelijke adviesronde of zonder te verschijnen op de plenaire vergadering. Deze adviezen kunnen gemotiveerd behandeld en weerlegd worden (indien niet bindend).

De handleiding gaat bij voorkeur ook in op de 'retro-actieve' RUP's die volgen op de procedure **princiepelijk akkoord** en **planologisch attest**. Deze zijn helemaal niet aan een participatie in vroeg stadium onderworpen. De verplichting tot plenaire te organiseren binnen een jaar na aflevering van het planologisch attest is binnen de nieuwe procedure niet langer haalbaar, wordt gesteld. De (project-)merscreening die moet gebeuren voor de korte termijn perspectieven van het planologisch attest kan uiteraard input verschaffen voor het milieueffectonderzoek dat nodig is in de RUP-procedure voor de lange termijn perspectieven.

De provincies geven aan minder behoefte te hebben aan een handleiding. Ze hebben meer behoefte aan een on-line forum. Hiervoor kan **Yammer**, dat vandaag vooral op gemeentelijk niveau wordt gebruikt, al ingezet worden. Een opvolging vanuit Ruimte Vlaanderen moet de wisselwerking met de handleiding garanderen.

Er dient nagedacht te worden hoe de specifieke info in deze handleiding wordt uitgebreid met **ruimere info** met betrekking tot de opmaak van RUP's: De verkorte RUP-procedure in functie van ruimtelijk rendement die de codexwijziging initieert, de koppeling aan het beleidsplanningssysteem, e.d.m.

1.3 Acties

De inzichten gegenereerd uit de werkgroepen worden **verwerkt in de handleiding**. Dit wordt een on-line toepassing in evolutie die op basis van ervaring, gestelde vragen en gevoerde discussies binnen onder meer het lerend netwerk (atrium, Yammer) zal groeien. Zodra een versie klaar is voor lancering wordt u daarvan in kennis gesteld door Ruimte Vlaanderen (website en kanalen lerend netwerk).

De gedetecteerde suggesties tot beleidsbijsturing worden nader onderzocht en (politiek) afgetoetst door Ruimte Vlaanderen en het departement LNE. Het betreft:

- Aan het bestuur de keuze laten of het planteam zuiver ambtelijk, dan wel ook politiek of met andere belanghebbenden wordt samengesteld: de stellingen hierover in de memorie van toelichting bijsturen.
- De overweging om een deskundige milieu toe te voegen aan de GECORO-samenstelling.
- De denkpiste om een RUP al in eerdere fase van het proces (dan voorlopige vaststelling zoals nu) een mogelijke weigeringsgrond voor vergunningen te laten zijn.
- Het voorstel om de termijn van 1 jaar voor de organisatie van een plenaire na afgifte planologisch attest te verlengen.

Een langere en meer flexibele overgangstermijn is nodig. Het maakt verschil bij de opstart van of recent opgestarte bestekken. Suggestie vanuit de lokale ambtenaren is bijvoorbeeld om al de gegunde opdrachten voor 31 januari 2017 nog de oude procedure te laten volgen.

Andere vervolgacties:

- DSI is nog niet afgestemd met de nieuwe procedure, hieraan wordt binnen Ruimte Vlaanderen gewerkt in functie van operationaliteit omstreeks juni 2017. Er volgt communicatie over de voortgang hiervan. De lokale verwachtingen van de digitale adviesvraagtool zijn hoog.
- Ruimte Vlaanderen zet in op een vervolgtraject naar de gemeenten inzake het vertrouwd maken met de nieuwe procedure via lokale atria en concrete procesbegeleiding bij RUP's. Met de VVSG zal afgesproken worden hoe de lokale beleidsmensen te informeren.
- Ruimte Vlaanderen agendeert het decreet inzake nieuwe planprocedure op het Vlaams atrium, in functie van verankering bij andere Vlaamse beleidsdomeinen en de vernieuwde rol in advisering.
- Ruimte Vlaanderen zet in op een wisselwerking tussen de kennisuitwisseling over de toepassing van de nieuwe procedure in het atrium- en Yammer-netwerk en de voortdurend verder uit te bouwen handleiding.

Tot slot

De infodag heeft veel bijkomende nuttige inzichten verschaft inzake de (vragen rond) toepassing van de nieuwe planprocedure in de lokale praktijk. Vragen worden in deze opstartfase best zoveel mogelijk gesteld op het mailadres rupmer@vlaanderen.be. Dit verslag wordt gemaild aan de deelnemers (inclusief de ingeschreven afwezigen) en op Yammer gecommuniceerd.